

İLKÖĞRETİM İNGİLİZCE DERS KİTAPLARINDA İLETİŞİMSEL DİL YAKLAŞIMI COMMUNICATIVE LANGUAGE APPROACH in PRIMARY SCHOOL ENGLISH COURSEBOOKS*

Neşe KÖRHASANOĞULLARI¹, Bilge ÇAM AKTAŞ²

ÖZ: Bu çalışmada ilköğretim İngilizce ders kitaplarındaki etkinliklerin iletişimsel dil yaklaşımını karşılama durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma doküman incelemesine dayalı nitel betimsel bir çalışma olarak desenlenmiştir. Doküman analizinde araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan kontrol listesi kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yapılmış ve analizlerin güvenilirliğinde araştırmacılar arası görüş birliği .93 olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda etkinliklerin ağırlıklı olarak konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu ve bu becerilerin diyalog üretme, çeşitli yayınların dinlenmesi ve nispeten de bir düşüncenin canlandırılması türündeki etkinliklerle desteklendiği; okuma becerisinin ise her sınıf düzeyindeki etkinliklerde kısmen desteklendiği ve ilköğretim ikinci kademedeki itibaren yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere ders kitaplarında daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ilköğretim ikinci kademe sınıf düzeylerinde ders kitaplarındaki etkinliklerin takım olma bilincini daha çok desteklediği, ilerleyen kademelerde düşünme ve araştırma etkinlikleri ile tartışma türündeki etkinliklere daha fazla yer verildiği belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: İletişimsel Dil Yaklaşımı, Ders Kitapları, Doküman analizi

ABSTRACT: In this study it was aimed to determine whether the activities in primary school English Course books are suitable in terms of communicative language approach. The research was designed as a qualitative descriptive study based on document review. A checklist prepared by the researchers were used in the document analysis. Descriptive analysis was made in the analysis of data and there was the consensus rate among researchers .93 for the reliability. The result of the research show that course book activities are mainly geared towards developing of speaking and listening skills and these skills are supported by activities such as acting out, listening of various recordings, and establishing dialogues. Reading skill in activities is partly supported in every grade level and the activities to develop writing skills are generally written in course books in secondary stage in primary school. Moreover, the activities in this stage contribute to team awareness mostly, and debate and research activities take part in upper stages mostly.

Keywords: Communicative Language Approach, Course Books, Document Analysis

Bu makaleye atf vermek için:

Körhasanoğulları, N. & Çam Aktaş, B. (2023). İlköğretim İngilizce ders kitaplarında iletişimsel dil yaklaşımı, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 79-98.

Cite this article as:

Körhasanoğulları, N. & Çam Aktaş, B. (2023). Communicative language approach in primary school english coursebooks. *Trakya Journal of Education*, 13(1), 79-98.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Existing coursebooks have been changed synchronously with revision of curriculum in 2018 and primary education English teachers have been supported in preparation of new coursebooks. The purpose of study is to analyze coursebooks, main teaching materials of curriculum based on communicative approach from the point of activities and to determine whether coursebook activities are fitted in terms of communicative approach and communicative approach is functional in implementation of curriculum or not. It is thought that reflection to English lessons at primary school of communicative approach can be determined as a whole with joint investigation of course books at

*Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinin bir bölümüdür.

¹ Öğretmen, MEB, Eskişehir/Türkiye, email: neseserbetc91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0098-4746.

² Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Eskişehir / Türkiye, e-mail: bilgec@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2742-8184.

all grade levels. Essential principle in preparation of course books is to provide aims in curriculum and include explanations guiding to these activities.

Researches about investigation of English course books in the context of communicative approach show that course books have some deficiencies. It is observed in these researches that English course books do not reflect features of communicative approach. However, some researches were conducted with coursebooks earlier the 2018 curriculum and only one or two coursebook analysis were included. In this respect, the evaluation of new coursebooks in regard to a curriculum prepared on the basis of a communicative approach has significance. Additionally, the holistic evaluation of coursebooks in all class levels would be useful in terms of spiral teaching modality at primary school. The purpose of this study is to determine suitability of course books activities in terms of communicative approach context.

Method

Qualitative descriptive study based on document analysis has been used in this research. Document analysis is the analysis of written sources that includes various information about facts and cases. Documents are sources reviewable again and again as the independent of place, time and event. Coursebook for 2nd grades prepared by scientific and cultural publication, coursebook for 3rd grades prepared by Ministry of Education, coursebook called as “Learn with Bouncy” for 4th grades prepared by Ministry of Education in primary school and coursebooks for 5th and 6th grades prepared by Ministry of Education, coursebook called as “Lets Learn English” for 7th grades and coursebooks called as “Mastermind” for 8th grades prepared by Ministry of Education at middle school have been used in the study as a source of data. Course books prepared by Ministry of Education are especially included in this study. A coursebook affirmed by ministry and written by Turkish writers has been selected for the 2nd grades; because, no coursebook has been prepared by Ministry of Education. Checklists including communicative approach criteria after getting expert opinion have been used for coursebooks. Checklists are data collection tools frequently proposed in evaluation of coursebooks. Coursebook activities have been analyzed within the context of criteria in checklists prepared for each level and convenient activities have been coded by verbalizing class level, type of activity and page numbers. In this case, descriptive analysis was used in this study. Entire data was independently analyzed in separate space by two researchers to be valid and reliable of obtained codes. Finally, validity and reliability of evaluation were calculated by formula of Miles and Huberman. Agreement rate on findings between of two researchers was calculated as .93.

Findings

As a result of research, it was seen that coursebook activities at primary school level are mainly related to developing of speaking skill, listening skill or both of them. Activities towards to developing of reading and writing skills are limited. It was seen that activities related to developing of speaking and listening skills are mainly involved in coursebook for 5th grade that is the beginning level of secondary grade at primary school. These skills are supported by activities such as acting out, listening of various recordings, establishing dialogues. Writing activities with regard to expressing sense and thought have been seen in coursebooks for 5th grade for the first time. The activities developing writing skills mostly appear at 5th grade. Activities in coursebook for 5th grade, support team awareness has been placed for the first time. At 6th grade, it has been identified that thinking and searching activities and reordering of sentences activities take part in coursebook. Only one activity is related with debating about topic for that grade. These activities developing speaking and writing are included in coursebooks for 7th and 8th grades. The results indicated that activities expressing sense and thought with a text take part in coursebooks at 7th grade apart from the earlier grades. There are more activities developing writing skills such as usage of authentic language materials, listening broadcast and noting notions than first stage in coursebooks of secondary grade at primary school. Coursebook at 8th grade has limited activities towards to learner emotions. These activities are related to asking emotions on reading passages or writing poems by sharing emotions. Activities like ordering chronologically or identification of similarities and differences comparingly event, cases or pictures are occasionally included in coursebook for 8th grade to support reading and writing skills. Following instructional activities are nonsystematically located at some class levels. It was seen that activities like telling of an

unseen thing and leading another student do not take part in coursebooks. Moreover, the results show that activities related to finding possible solutions for problems are not preferred at any class levels.

GİRİŞ

Türkiye’de 2017 – 2018 öğretim yılı içerisinde öğretim programlarında bazı güncellemeler gerçekleştirilmiştir. İlköğretim İngilizce dersi öğretim programı da bu güncellemelerden etkilenmiştir. Yenilenen programda dil öğretim yaklaşım ve yöntemlerinden hiçbirinin, öğrenen ihtiyaçlarını karşılamada yeterli esneklikte görülmediği belirtilmektedir (MEB, 2018, s.3). Bu duruma, öğrenenlerin farklı sınıf düzeylerinde olması ve çeşitli öğrenme stillerine sahip olmaları neden gösterilmektedir. Program, dil öğretiminde karma tekniklerin benimsendiği bilgisini vermektedir. Yine programa göre, dil öğretimi bir konu öğretimi gibi görülmemeli, İngilizcenin deneyimlenerek bireylere benimsetilmesi yoluna gidilmelidir. Öğrenenler bu şekilde aktif öğrenciler olacak, sınıf içi iletişim desteklenecektir. Bu bilgiler ise programın ağırlıklı olarak iletişimsel dil yaklaşımına uygun hazırlandığının işaretlerini vermekte ve programın ilerleyen başlıklarında iletişimsel dil yaklaşımından çoğunlukla bahsedilmektedir.

İletişimsel dil yaklaşımı, 1960’lı yıllarda kullanılan dil öğretim yöntemlerini dilin işlevsel ve iletişimsel boyutunun yeterince ele alınmaması nedeniyle eleştiren Henry Widdowson, Christopher Candlin, Christopher Brumfit ve Keith Johnson gibi İngiliz araştırmacıların kuramsal çalışmaları üzerine kuruludur (Soğuksu ve Aslan, 2018). Araştırmacıların ortak görüşü, dil öğretiminde öğrenci gereksinimlerine ve öğretim durumunun koşullarına uygun bir program anlayışının olması gerektiğidir (Demirel, 1987).

İngilizce öğretim programının genel amacı, toplumun ilerlemesinin anahtarı olarak bireylerin uluslararası düzeyde iletişim kurabilmesidir. Öğretim programı, Türk vatandaşlarının dili etkin kullanabilmeleri için İngilizceyi gündelik hayatlarına taşımalarının öneminden bahsetmektedir. İletişimsel yaklaşıma göre ise, her dilin sosyo-kültürel bir yanı vardır ve dil çevresinden bağımsız düşünülemez. Öğrencilerin hedef dilde iletişim kurmak için dilin yapısına ilişkin kuralların yanı sıra dilin sosyokültürel bir ortamda kullanımına ilişkin kuralları da öğrenmeleri gerekmektedir (Hymes, 1972). Yapılan bir araştırmada, İngilizce öğretiminde beklenen yeterlik düzeylerine ulaşılamamasında İngilizcenin Türkiye’de gündelik yaşamda işlevsel biçimde kullanılmaması nedeniyle öğrencilerin İngilizceyi sınıf dışındaki ortamlarda konuşma olanağı bulamamasının etkili olduğu belirtilmiştir (Doğançay-Aktuna ve Kızıltepe, 2005).

İngilizce öğretim programının diğer bir amacı ise, yabancı dil öğretimine verilen önemin artmasıyla birlikte öğrencilerin dil becerilerinde Avrupa Konseyinin ortaya koyduğu çerçeve programa uygun yeterlilik kazanmalarını sağlamaktır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı, Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmaları yönlendirmek için ortak bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır (Arslan ve Coşkun, 2012). Türkiyedeki yeni eğitim (4+4+4) sistemiyle birlikte 2. sınıf düzeyine kadar inen İngilizce dersinde öğrencilerin, 8. sınıfın sonunda hedef dilde basit bir şekilde iletişim kurabilecek ve bu dili anlamlandırabilecek düzeye ulaşmaları beklenmektedir. İletişim becerilerini temele alarak hazırlanan bu çerçeve program, iletişimsel dil yaklaşımı ile uzlaşmaktadır.

Öğretim programının içerik boyutunda, temalar/konular ve iletişimsel işlevler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olarak sınıf düzeylerinde belirtilmiştir. Öğrencilerin her bir temaya uygun, duygu ve düşüncelerini paylaşabilecekleri kazanımlar belirlenmiş ve böylece dil becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. İletişimsel yaklaşımda dil; derslerin içeriği, yapı, kelime veya cümle örnekleri şeklinde değil; kavram, düşünceler açısından ele alınmaktadır (Widdowson, 1990, s. 159). Böylece bireyler kendilerini ifade etme amaçlı yapıları kullanmakta ve dili iletişimsel işlevi ile ele almaktadır.

İngilizce dili dört temel dil becerisi alanına vurgu yapılarak kazandırılmalıdır. Bu ise ancak işlevi yüksek, esnek, gerçekçi, kullanışlı, içeriğin ve dil bilgisinin ön planda olmadığı bir öğretim programı ile mümkün olabilecektir. Dil bilgisi, cümle oluşturabilmek için kelimeleri nasıl uyarladığımızın veya düzenlediğimiz bilgisi (Widdowson, 1990, s. 82). Derslerde dil bilgisinin merkeze alındığı geleneksel dil öğretim yaklaşımları etkililiğini kaybetmiştir. İlköğretim İngilizce Dersi (2.-8. Sınıflar) Öğretim Programında, dört temel dil becerisinin önemi korunmuş, bu alandaki kazanımlar iletişimsel dil yaklaşımıyla ele alınmıştır.

Dil öğrenimi sürecine değinildiğinde ise, dilin işlevsel yönüne önem veren öğretim programında, öğrencilere mevcut kaynaklar ile grup halinde veya çift olarak çalışabilecekleri ortamlar sunulmasının gereğinden bahsedilir. İletişimsel dil yaklaşımında işlevleri veya yapıları pratik yapmayı teşvik ettiği için grup veya ikili çalışmalar desteklenmektedir (Richard ve Rodgers, 2001). Brumfit'e (1976) göre de, sınıf ortamında samimi ve küçük gruplar şeklindeki öğrenen çalışmalarının dilde akıcılığın sağlanmasına katkısı büyüktür. Bu sırada öğretmen, gerektiğinde çalışmalara destek olmaktadır. Öğretim etkinlikleri, daha çok karşılıklı diyalog, grup çalışması, benzetim, problem çözme ve eğitsel oyunlarla öğrenime dayanır (Demirel,1987). İletişimsel yetinin gelişebilmesi amacıyla, iletişimsel öğretimde, üç temel etkinlikten söz edilebilmektedir. Bu etkinlikler, öğrenenlerin az sayıdaki farklılığı bulabilmek için birbirleriyle iletişim kurmak zorunda kaldıkları "information gap" etkinlikleri, belirli bir konu etrafında iletişim kurulabilmeyi sağlayan rol yapma etkinlikleri ile ortaya bir ürün çıkarabilen görevlerdir (Cook, 2001). Ayrıca, dili üretebilme ve kullanabilme becerilerinin gelişiminde mümkün olduğu kadar karşılıklı konuşma şeklinde etkinliklerin sürece dâhil edilmesinin gereği vardır. Farklı sınıf etkinlikleri öğrencilerin iletişim becerilerinin artırılması amacıyla sınıf ortamına taşınabilmektedir. Dil derslerinde özgür konuşma gibi yaratıcı olabilen etkinliklerin yanı sıra çeviri şeklinde geleneksel tarzdaki etkinliklere de yer verilebilir. Etkinliklerin öğrenci odaklı yapılmasının ve günlük hayatta işlevsel olarak kullanılmasının önemi vardır. İletişimsel dil yaklaşımı, farklı yöntemlerin birlikte kullanılabilirdiği ilkeler bütünüdür (Berns, 1990).

Sınıf içerisinde kullanılan araç ve gereçlerin de özgün kullanımına dikkat edilmelidir. Her geçen gün, dijital ortamlar aracılığıyla da, dil öğreniminde kullanılacak sayısız, çeşitli ve özgün materyaller üretilmektedir. 2018 yılında programların güncellenmesiyle birlikte var olan ders kitaplarında değişikliğe gidilmiş, uygulamanın içerisinde yer alan öğretmenlerden yeni ders kitaplarının hazırlanmasında destek alınmıştır. İletişimsel yaklaşım ile şekillenen öğretim programının en temel öğretim materyalleri olan ders kitaplarının yaklaşıma yönelik etkinliklerinin irdelenmesi ve yaklaşıma uygunluğunun incelenmesi ile programın uygulanmasında iletişimsel dil yaklaşımının kullanılabilme durumunun da ortaya koyulması beklenmektedir. Tüm sınıf düzeylerindeki ders kitaplarının bir arada incelenmesi ile de iletişimsel dil yaklaşımının ilköğretim kademesinde İngilizce derslerine yansıma durumunun bütüncül bir bakış açısı ile belirlenebileceği düşünülmektedir. Zaten ders kitaplarının hazırlanmasındaki temel ilke; öğretim programlarında belirlenen amaçları kazandırması ve bu etkinliklere rehberlik edecek açıklamaları içermesidir (Bulut, 1999; Ünsal ve Güneş, 2003).

Alan yazın incelendiğinde İngilizce ders kitaplarının iletişimsel dil yaklaşımı bağlamında incelendiği az sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Çubukçu ve Atay (2017) iletişimsel yaklaşımda kazanımı önemsenen becerilerin başında gelen ve dilin uygun kullanımı olarak açıklanabilen edimsel yetinin ders kitaplarında yer alma durumunu inceleyen bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Türkçe öğretimine yönelik kitaplarda edimsel yetinin gelişimine yönelik bilgiye rastlanmamıştır. İngilizce öğretimine yönelik kitaplar ise edimsel yetinin gelişimi açısından daha zengindir. İngilizce kitaplar, dilin kullanımını önemsemekte, Türkçe kitaplarında dilin kullanımına yönelik herhangi bir açıklama yapılmamaktadır. Ek olarak, İngilizce ve Türkçe öğretimi kitapları arasında edimsel yargı sayısı ve oranları konusunda farklılıklar bulunmaktadır. Ancak bu sayı ve oranlar yüzdeler olarak birbirlerine yakın görünmektedir. Tılfarlıoğlu ve Arpacı (2014), 9. sınıf düzeyinde hazırlanan bir İngilizce ders kitabının iletişimsel bağlamda öğrenen beklentilerini karşılayamadığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuca göre, öğretmenlerin öğrenenleri yönlendirebilmesinin de ders kitaplarının iletişimsel anlamda işlevselliğini arttırabilmesinde önemi vardır. Tok (2010) ise yaptığı çalışmada ilkököl kademesinde kullanılan bir İngilizce ders kitabına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemiştir. Bu belirlemelere göre ders kitabının olumsuz olarak nitelendirilebilecek özelliklerini; düzen ve tasarımı, iletişimi destekleyici ve anlamlı etkinliklerin azlığı, içeriğin tekrarı sağlayıcı nitelikte olmaması, ikili çalışma/grup çalışmasını kısmen destekleyici olması ile ilgili olduğunu rapor etmiştir. Karababa, Serbes ve Şahin'in (2010) çalışmasında da, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan "Breeze" adlı ders kitabının Avrupa Dil Gelişim Dosyasının tanımladığı A2 düzeyi ölçütleri temel alınarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sonuçlara göre, ders kitabı bütünüyle A2 seviyesinin ölçütlerini karşılamamaktadır. Dil becerileri anlamında eşit bir dağılım olmayan ders kitabında iletişim kurmaya yönelik etkinliklere yer verilmemektedir. Etkinlikler, öğrenen ihtiyaç ve özerkliğini destekleyici değildir. İletişim amacıyla dilin kullanımı önemsenmemiş, dilin görevi içeriğin aktarıcısı olarak görülmüştür. Haznedar (2009) da kitap incelemesine dayanan çalışmasında 4. ve 5. sınıf İngilizce ders kitaplarının İngilizce öğretim programının hedeflerinin gerisinde kaldığı, çağdaş öğretim yöntemlerinin

kullanımını desteklemediği, öğrenenlerin dili kullanabilecekleri öğretim ortamını sunamadığı sonucuna ulaşmıştır.

Gerçekleştirilen çalışmaların birçoğu araştırma amaçları doğrultusunda ders kitaplarında kimi eksiklikler belirlemiştir. Özellikle iletişimsel dil yaklaşımının ders kitaplarına yeterince yansıtılmadığı görülmektedir. Ancak yapılan çalışmalar hem 2018 programı öncesi için hazırlanan ders kitaplarıyla gerçekleştirilmiş hem de sadece belirli sınıf düzeylerindeki kitapların incelenmesini kapsamıştır. Bu nedenle özellikle yenilenen ve iletişimsel dil yaklaşımını temel aldığı belirten bir programa uygun olarak hazırlanan yeni ders kitaplarının bu yaklaşım bağlamında incelenmesi önemlidir. Ayrıca ilköğretim kademesinde dil öğretiminin bir bütün olarak sarmal biçimde ilerlediğini düşündüğümüzde tüm sınıf düzeylerinde okutulmakta olan ders kitaplarının da bütüncül bir bakış açısıyla incelenmesi yararlı olacaktır. Bu gereksinimden hareketle bu çalışmada ilköğretim İngilizce ders kitaplarındaki etkinliklerin iletişimsel dil yaklaşımını karşılama durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri kaynakları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma doküman incelemesine dayalı nitel betimsel bir çalışmadır (Mason, 2002). Doküman incelemesi yoluyla veriler toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırmanın amacı olan olgu ve olaylar hakkında çeşitli bilgilerin mevcut olduğu yazılı kaynakların analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Dokümanlar, tekrar tekrar incelenebilen zaman, mekân ve olaydan çok fazla etkilenmeyen kaynaklardır (Hesse-Biber ve Leavy, 2011; Yin, 2009).

Veri Kaynakları

Araştırmada, veri kaynağı olarak ikinci sınıf düzeyinden sekizinci sınıf düzeyine kadar olan İngilizce ders kitaplarının incelenmesi yapılmıştır. İlkokul kademesinde, Bilim ve Kültür Yayınlarının ikinci sınıf düzeyi, MEB Yayınlarının üçüncü sınıf düzeyi ve MEB Yayınlarının “Learn With Bouncy” adlı dördüncü sınıf düzeyine ait ders kitapları ile ortaokul kademesinde, MEB Yayınlarının beşinci ve altıncı sınıf düzeyi, “Lets Learn English” adlı yedinci sınıf düzeyi, “Mastermind” adlı sekizinci sınıf düzeyine ait kitapları incelenmiştir. Çalışmada öncelikli olarak, Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı kitaplar incelenmek istenmiştir. İlkokul ikinci sınıf düzeyinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan bir ders kitabının bulunmaması nedeniyle, Türk yazarlar tarafından yazılan ve bakanlıkça kullanımı onaylanan bir ders kitabı incelenmek üzere seçilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Ders kitaplarındaki etkinliklerin iletişimsel dil yaklaşımına olan uygunluğunu belirleyebilmek amacıyla doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Ders kitapları için iletişimsel dil yaklaşımına ait ölçütleri ortaya koyan ve uzman görüşü alınarak hazırlanan kontrol listesi kullanılmıştır. Kontrol listeleri ders kitaplarının değerlendirilmesinde sıklıkla önerilen veri toplama araçlarıdır (Daoud & Celce-Murcia, 1979; Ellis, 1997; Sheldon, 1988).

Ders Kitabı Kontrol Listesi: Öğretim materyali olarak görev yapan ders kitaplarının içerisinde iletişimsel dil yaklaşımına uygun olarak hangi etkinliklere yer verildiğinin belirlenmesi amacıyla hazırlanan bu listede belirlenen iletişimsel dil yaklaşımı ilkelerine ait etkinliklerin ünitelerine, etkinlik türüne ve sayfa numarasına ait bilgilere yer verilmiştir.

Hazırlanan kontrol listelerinin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşleri alınmış; görüşler doğrultusunda gerekli düzeltme ve geliştirme çalışmaları yapılmıştır. Son hali verilen kontrol listesi, çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. İkinci sınıf düzeyinden sekizinci sınıf düzeyine kadar olan tüm ders kitapları kontrol listesi aracılığıyla incelenmiştir.

Verilerin analizinde her bir sınıf düzeyi için hazırlanan ders kitabındaki etkinlikler ilgili kontrol listesinde yer alan ölçütler bağlamında incelenmiş ve belirlenen ölçütlere uyan etkinlikler sınıf düzeyi, etkinlik türü ve kaçınıcı sayfada yer aldığı belirtilerek kodlanmıştır. Bu bağlamda araştırmada betimsel analizden yararlanılmıştır. Betimsel analiz, elde edilen verilerin önceden ortaya konan temalara uygun şekilde özetlendiği ve yorumlandığı analiz çeşididir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Oluşturulan kodlamaların geçerli ve güvenilir olmasını sağlamak üzere verilerin tamamı iki araştırmacı tarafından ayrı ortamlarda bağımsız bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Son olarak, değerlendirmelerin geçerliliği ve güvenilirliği Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü ile hesaplanmıştır. İki araştırmacı arasında bulgular üzerinde görüş birliği oranı .93 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 27.02.2019 tarihinde 14149 sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma sorusuna yanıt vermek amacıyla yapılan doküman incelemesinden elde edilen veriler betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde araştırmacılar tarafından geliştirilen kontrol listesindeki ölçütler tema olarak belirlenmiştir. İletişimsel dil yaklaşımı ilkelerinin yer aldığı kontrol listesindeki her bir madde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan ders kitaplarındaki etkinlikler ile sınıf düzeyleri dikkate alınarak ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Ulaşılan sonuçlar sınıf düzeyine göre tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1'de ikinci sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin ilgili ölçütleri karşılama durumu belirtilmiştir.

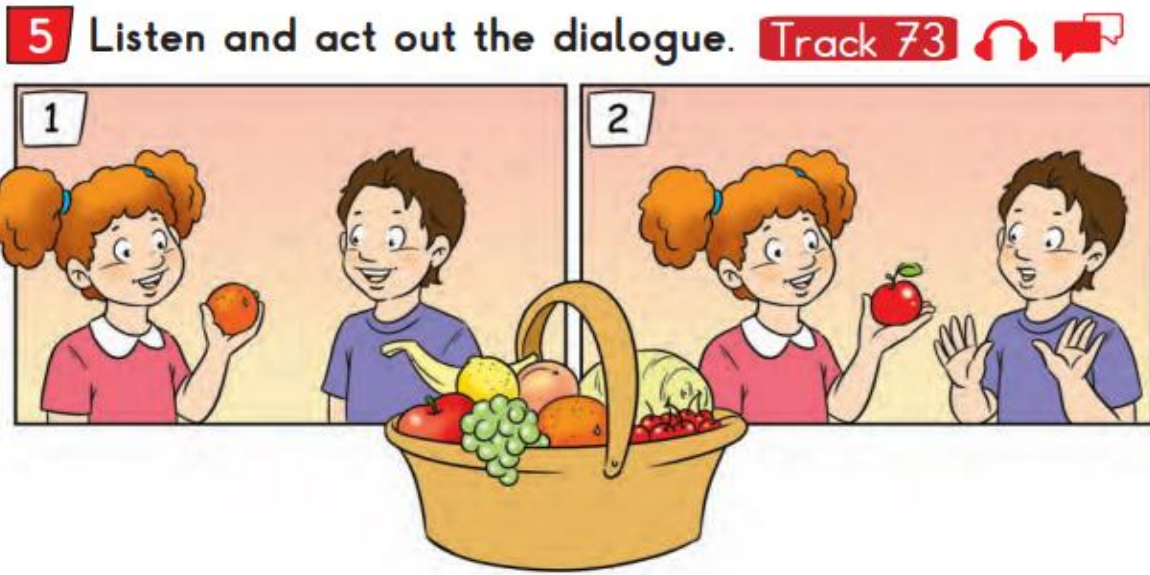
Tablo 1.

2. Sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin iletişimsel dil yaklaşımına hizmet etme durumu

İletişimsel Dil Yaklaşımı Etkinlikleri	Konuşma	Dinleme	Okuma	Yazma	Toplam Etkinlik Sayısı
Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme	1	-	1	-	2
Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama	-	-	-	-	0
Herhangi bir metin, diyalog, resim vb. Üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama	1	-	-	3	4
Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi	-	-	-	-	0
Yönergeleri takip etme	1	2	3	-	6
Takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması)	1	-	-	1	2
Konu ile ilgili tartışmaların yapılması	-	-	-	-	0
Bir düşüncenin canlandırılması (rol oynama, diyalog, benzetme, espri veya doğaçlama gibi tekniklerin kullanımı)	11	6	-	-	11
Diyalog üretme	6	-	-	-	6
Probleme olası çözümler bulma	-	-	-	-	0
Radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının	-	24	-	-	24

dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi					
Çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması	-	-	-	-	0
Dergi, kitap vb. Yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek	-	-	-	-	0
Düşünme ve araştırma etkinlikleri	-	-	-	-	0
Duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme	-	-	-	-	0
Toplam Etkinlik Sayısı	21	32	4	4	55

Tablo 1’de görüldüğü gibi, 2. sınıf düzeyi ders kitabındaki etkinlikler, ağırlıklı olarak konuşma ve dinleme becerilerine dönük hazırlanmıştır. Toplam 11 etkinlik bir düşüncenin canlandırılması, 24 etkinlik ise çeşitli yayınların dinletilmesi şeklinde düzenlenmiştir. Bir düşüncenin canlandırılmasının istendiği etkinlikler öncesinde bir dinleme metniyle beraber öğrenene sunulmuştur. Görsel 1’de görüldüğü gibi ilk olarak dinleme metni öğrencilere dikkatlice dinletilmekte sonrasında ise diyalogun benzerinin canlandırılması istenmektedir. Öğrencilerin sözü edilen meyveyi sevip sevmeyeceği ile ilgili gerçekleştirdikleri canlandırma çalışması, bu etkinlik türüyle ilgili verilebilecek örneklerdendir.

Şekil 1. Bir düşüncenin canlandırılması örneği

2. sınıf düzeyi ders kitabında diyalog üretme etkinliklerine 6 etkinlikte yer verilmiştir. Etkinliklerin tamamı sözel olarak soru sorma ve cevap verme şeklinde tercih edilmiştir. Etkinliklerin seçiminde yönergelerin takip edilmesine uygun etkinliklere de yer verilmiştir. Yönerge takibine yönelik olarak hazırlanan toplam 6 etkinlik yönerge verme, söylenen yönergeyi yapma veya okuduğu yönergeleri gerçekleştirme şeklinde konuşma, dinleme ve okuma becerilerinde hazırlanmıştır. Etkinliklerin 2’si olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme, 4’ü herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama, 2 tanesi ise takım olma bilincini kazandırma ile ilgili bulunmuştur. Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama, öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi, konu ile ilgili tartışmaların yapılması, probleme olası çözümler bulma, çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması, dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek, düşünme ve araştırma etkinlikleri ile duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme etkinlik türleri tercih edilmemiştir.

Tablo 2’de üçüncü sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin ilgili ölçütleri karşılama durumu belirtilmiştir.

Tablo 2.

3. sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin iletişimsel dil yaklaşımına hizmet etme durumu

İletişimsel Dil Yaklaşımı Etkinlikleri	Konuşma	Dinleme	Okuma	Yazma	Toplam Etkinlik Sayısı
Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme	-	-	1	1	2
Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama	-	-	-	-	0
Herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama	7	-	4	19	23
Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi	-	-	-	-	0
Yönergeleri takip etme	-	-	-	-	0
Takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması)	-	-	-	-	0
Konu ile ilgili tartışmaların yapılması	-	-	-	-	0
Bir düşüncenin canlandırılması (rol oynama, diyalog, benzetme, espri veya doğaçlama gibi tekniklerin kullanımı)	-	-	-	-	0
Probleme olası çözümler bulma	16	10	-	1	16
Radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi	5	-	-	-	5
Çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması	-	-	-	-	0
Dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek	-	19	-	2	19
Düşünme ve araştırma etkinlikleri	-	-	-	-	0
Duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme	-	-	-	-	0
Toplam Etkinlik Sayısı	-	-	-	-	0

Tablo 2’de görüldüğü gibi, 3. sınıf düzeyi ders kitabında konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere daha sıklıkla rastlanmıştır. Herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama etkinliklerine 23 defa olmak üzere sıklıkla yer verilmiştir. Görsel 2’de, eksikliklerin tamamlanmasına ilişkin örnek bir etkinlik gösterilmiştir. Bu etkinlikte bağlamı olan bir metin verilerek ilgili kelimelerden uygun olanlarıyla boşlukların tamamlanması istenmiştir.

B. Fill in the blanks.

 watch tired play

Hello, I am Senem. I feel today.
I can't basketball, let's TV.

 sleep ride energetic

Hi, my name is Koray. I am today.
I can't , let's a bike.

Şekil 2. Metin üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama etkinliği örneği

Ders kitabında 19 adet radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi 16 adet ise bir düşüncenin canlandırılmasına yönelik etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Bu etkinlikler, konuşma, dinleme ve yazma becerilerinden birinin veya birkaçının geliştirilmesine yönelik hazırlanmıştır. Diyalog üretme şeklinde hazırlanan 5 adet etkinliğin ise tamamıyla konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik olduğu görülmüştür. Son olarak olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme şeklindeki etkinlik türüne ait örneklere sınırlı sayıda yer verildiği ortaya konmuştur. Etkinliklerin hiç biri, olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama, öğrencinin başka bir öğrenciyi görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi, yönergeleri takip etme, takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması), konu ile ilgili tartışmaların yapılması, probleme olası çözümler bulma, çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması, dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek, düşünme ve araştırma etkinlikleri ve duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme etkinlik türlerine uygun bulunamamıştır. Tablo 3'te dördüncü sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin ilgili ölçütleri karşılama durumu belirtilmiştir.

Tablo 3.

4. sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin iletişimsel dil yaklaşımına hizmet etme durumu

İletişimsel Dil Yaklaşımı Etkinlikleri	Konuşma	Dinleme	Okuma	Yazma	Toplam Etkinlik Sayısı
Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme	-	-	-	-	0
Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama	-	-	-	-	0
Herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama	2	-	-	16	16
Öğrencinin başka bir öğrenciyi görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi	1	-	-	-	1
Yönergeleri takip etme	1	2	1	-	4

Takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması)	-	-	-	-	0
Konu ile ilgili tartışmaların yapılması	-	-	-	-	0
Bir düşüncenin canlandırılması (rol oynama, diyalog, benzetme, espri veya doğaçlama gibi tekniklerin kullanımı)	26	16	-	-	26
Diyalog üretme	13	-	-	2	14
Probleme olası çözümler bulma	-	-	-	-	0
Radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi	-	30	-	6	30
Çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması	-	-	-	-	0
Dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek	-	-	-	-	0
Düşünme ve araştırma etkinlikleri	-	-	-	-	0
Duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme	-	-	-	-	0
Toplam Etkinik Sayısı	43	48	1	24	95

Tablo 3'te görüldüğü gibi, 4. Sınıf düzeyi ders kitabındaki etkinliklerin 30 tanesi dinleme becerilerinin geliştirilmesi yönelik olarak hazırlanan radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi etkinlik türüne ait bulunmuştur. En çok karşılaşılan ikinci etkinlik türü ise bir düşüncenin canlandırılması olmuştur. Toplam 26 etkinlik, öğrenenin dinlediği metinleri veya yönergeleri canlandırması, verilen ifadelerden diyalog oluşturup canlandırması veya belirli bir konuda duygu ve düşüncelerini paylaşması üzerine oluşturulmuştur. Herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama şeklindeki çalışmalara 16 adet etkinlikte rastlanmıştır. 4. Sınıf düzeyindeki ders kitabında diyalog üretmeye ait etkinliklere alt kademelere oranla daha fazla yer verilmiştir. 14 adet etkinlik, diyalog üretme şeklinde yer almış ve bu etkinlikler ağırlıklı olarak konuşma becerisiyle ilişkilendirilmiştir. Görsel 3'te öğrenenlerden diyalog üretmelerinin beklendiği bir etkinlik örneği verilmiştir. Etkinlikte görseller tercih edilmiş öğrenenlerden ise yazma becerilerini kullanarak bir diyalog geliştirmeleri beklenmiştir.

Look at the pictures, ask and answer.

1. A: Is he **hungry**... ?

B: No, he **isn't**...

2. A: Is ?

B: Yes,

3. A: ?

B:

4. A: ?

B:

Şekil 3. Diyalog üretme etkinliği örneği

Ders kitabındaki etkinliklerin 4 tanesi yönergelerin takip edilmesi ile ilgili bulunurken, bir tane etkinlik öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi şeklinde düzenlenmiştir. Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme, olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama, takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması), konu ile ilgili tartışmaların yapılması, probleme olası çözümler bulma, çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması, dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek, düşünme ve araştırma etkinlikleri ile duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme etkinlik türlerine ait hiçbir etkinliğe rastlanmamıştır.

Tablo 4'te beşinci sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin ilgili ölçütleri karşılama durumu belirtilmiştir.

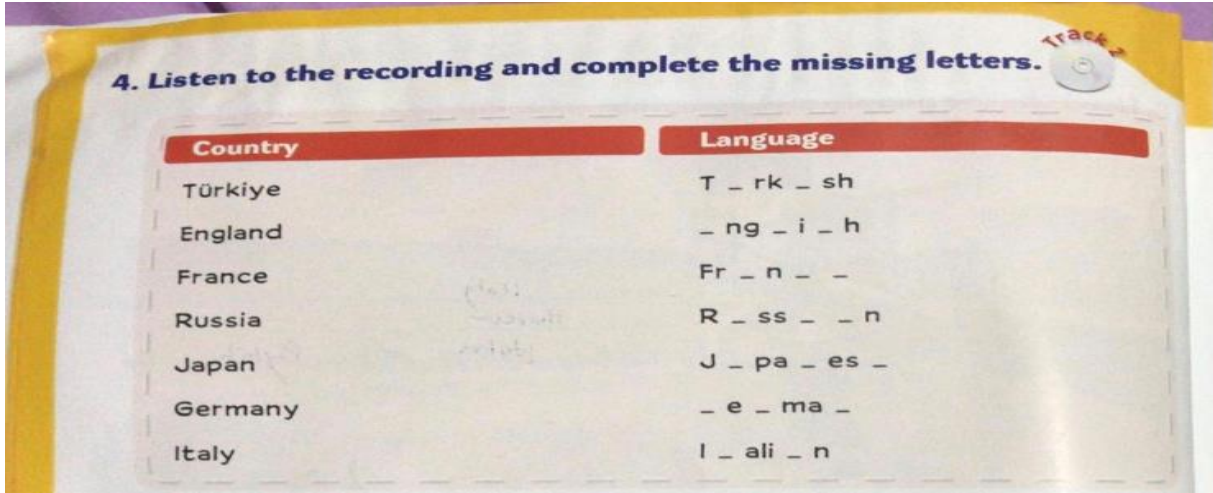
Tablo 4.

5. sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin iletişimsel dil yaklaşımına hizmet etme durumu

İletişimsel Dil Yaklaşımı Etkinlikleri	Konuşma	Dinleme	Okuma	Yazma	Toplam Etkinlik Sayısı
Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme	-	-	1	-	1
Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama	-	-	5	-	5
Herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama	2	-	6	46	49
Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi	-	-	-	-	0
Yönergeleri takip etme	-	-	2	-	2
Takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması)	8	-	2	-	8
Konu ile ilgili tartışmaların yapılması	-	-	-	-	0

Bir düşüncenin canlandırılması (rol oynama, diyalog, benzetme, espri veya doğaçlama gibi tekniklerin kullanımı)	4	-	-	-	4
Diyalog üretme	14	-	1	11	16
Probleme olası çözümler bulma	-	-	-	-	0
Radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi	-	31	-	21	31
Çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması	-	-	-	-	0
Dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek	-	-	-	-	0
Düşünme ve araştırma etkinlikleri	-	-	-	-	0
Duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme	-	-	-	4	4
Toplam Etkinik Sayısı	28	31	17	82	110

Tablo 4'te görüldüğü gibi, 5. sınıf düzeyi ders kitabındaki 49 etkinlik, herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama şeklinde düzenlenmiştir. Ders kitabında en çok rastlanılan bu etkinlik türünü toplam 31 adet ile radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi şeklindeki etkinlik takip etmiştir. Öğrencilerin eşleştirme, tablo doldurma, doğru olanı işaretleme, numaralandırma gibi görevleri gerçekleştirmesini bekleyen bu etkinlik türü, dinleme ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanmıştır. Görsel 4'te bu etkinlik türüne ilişkin bir örnek etkinlik gösterilmiştir.

Şekil 4. Radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi etkinliği örneği

Diğer sınıf düzeylerinde olduğu gibi 5. sınıf ders kitabında da diyalog üretme etkinliklerine yer verilmiş, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak hazırlanmış 16 adet etkinlik olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerden 8 tanesi takım olma bilincini kazandırma ile ilgili bulunmuştur. Okuma becerilerinin geliştirilmeye çalışıldığı olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama şeklindeki etkinlik türüne 5, yazma becerilerinin desteklendiği duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme şeklindeki etkinlik türüne ise 4 kez rastlanmıştır. 4 etkinlik bir düşüncenin canlandırılması etkinlik türüne uygun bulunmuş diğer sınıf düzeylerine kıyasla oldukça az etkinlikte

rastlanmıştır. Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme şeklinde 1 adet etkinliğe yer verilen ders kitabında, öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyi anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi, konu ile ilgili tartışmaların yapılması, probleme olası çözümler bulma, çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması, dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek ile düşünme ve araştırma etkinlikleri tercih edilmemiştir.

Tablo 5'te altıncı sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin ilgili ölçütleri karşılama durumu belirtilmiştir.

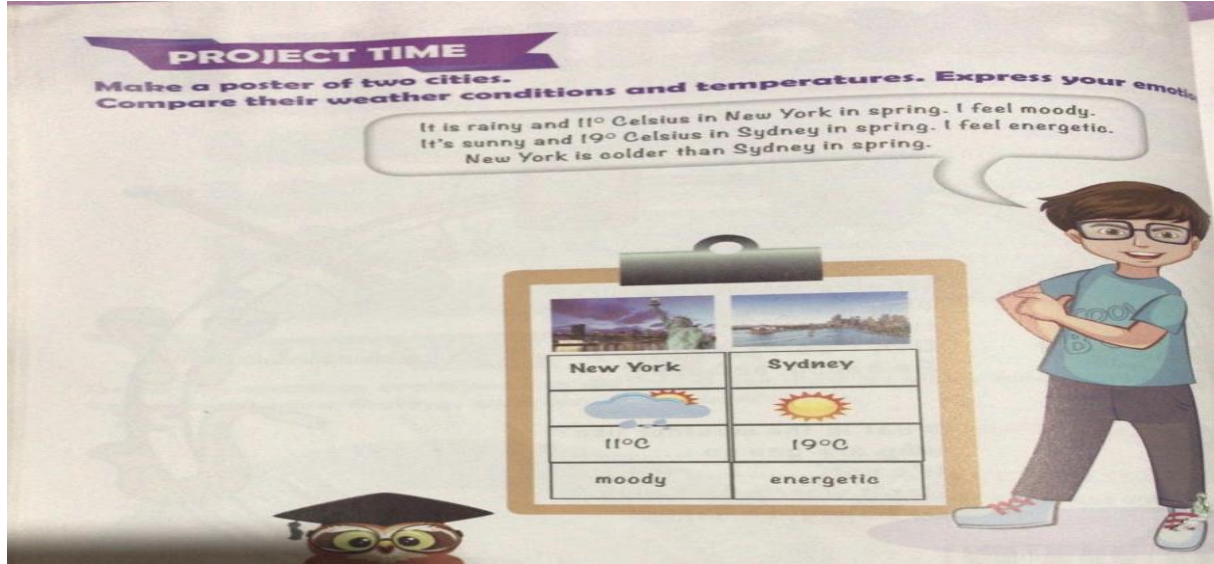
Tablo 5.

6. sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin iletişimsel dil yaklaşımına hizmet etme durumu

İletişimsel Dil Yaklaşımı Etkinlikleri	Konuşma	Dinleme	Okuma	Yazma	Toplam Etkinlik Sayısı
Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme	3	-	1	2	6
Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama	-	-	1	-	1
Herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama	-	-	3	17	18
Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyi anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi	-	-	-	-	0
Yönergeleri takip etme	2	-	1	-	3
Takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması)	8	-	-	2	8
Konu ile ilgili tartışmaların yapılması	1	-	-	-	1
Bir düşüncenin canlandırılması (rol oynama, diyalog, benzetme, espri veya doğaçlama gibi tekniklerin kullanımı)	10	-	-	1	10
Diyalog üretme	17	-	1	3	20
Probleme olası çözümler bulma	-	-	-	-	0
Radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi	-	21	-	14	21
Çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması	-	-	-	-	0
Dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek	-	-	2	2	2
Düşünme ve araştırma etkinlikleri	1	-	-	3	3
Duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme	2	-	-	8	8
Toplam Etkinlik Sayısı	44	21	9	52	91

Tablo 5'te görüldüğü gibi, 6. Sınıf düzeyi ders kitabında en çok tercih edilen, radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi şeklindeki etkinlik türüdür. Bu etkinlik türüne ait olduğu belirlenen 21 etkinliğin, dinleme ve yazma becerilerini geliştirmek üzere düzenlendiği görülmektedir. Ders kitabında 20 adet, diyalog üretme ile ilgili etkinliğe yer verildiği belirlenmiştir. Ağırlıklı olarak tercih edilen bir diğer etkinlik herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama türü etkinliklerdir. Ders kitabında toplamda 18 defa bu etkinlik türüne rastlanmıştır. Ders kitabında konuşma becerilerinin geliştirilmesi

amacıyla bir düşüncenin canlandırılması şeklinde etkinlik türüne ait 10 etkinlik olduğu belirlenmiştir. Duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme etkinlik türüne 8 etkinlikte rastlanmıştır. 6. sınıf düzeyinde bu etkinlik türünden örneklere diğer sınıf düzeylerinde olduğundan daha fazla yer verildiği görülmüştür. Görsel 5'te yazma becerilerinin desteklendiği bu etkinlik türüne ait bir örnek sunulmuştur.

Şekil 5. Duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme etkinliği örneği

Ders kitabında konuşma ve yazma becerilerinin ağırlıklı olarak desteklendiği 8 adet takım olma bilincini kazandırma etkinliği ve 6 adet olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme etkinliğine rastlanmıştır. Yönergeleri takip etme şeklindeki 3 adet etkinlik, oyun amaçlı kurgulanmıştır. Öğrenenlerin araştırdığı konu üzerine düşünce yazıları yazdığı düşünme ve araştırma etkinliklerine ait yine 3 adet örnek etkinlik belirlenmiştir. Sınırlı sayıda olmak üzere, dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek etkinlik türünde 2, konu ile ilgili tartışmaların yapılması etkinlik türünde 1, olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama etkinlik türünde ise 1 adet etkinliğin olduğu görülmüştür. Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi, probleme olası çözümler bulma ve çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması etkinlik türlerine ait örneklere ise rastlanmamıştır.

Tablo 6'da yedinci sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin ilgili ölçütleri karşılama durumu belirtilmiştir.

Tablo 6.

7. sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin iletişimsel dil yaklaşımına hizmet etme durumu

İletişimsel Dil Yaklaşımı Etkinlikleri	Konuşma	Dinleme	Okuma	Yazma	Toplam Etkinlik Sayısı
Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme	1	-	1	-	2
Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama	1	-	1	-	2
Herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama	1	-	7	9	13
Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi	-	-	-	-	0

Yönergeleri takip etme	12	-	-	11	12
Takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması)	11	-	3	3	14
Konu ile ilgili tartışmaların yapılması	2	-	-	2	2
Bir düşüncenin canlandırılması (rol oynama, diyalog, benzetme, espri veya doğaçlama gibi tekniklerin kullanımı)	5	-	-	1	5
Diyalog üretme	5	-	-	1	6
Probleme olası çözümler bulma	-	-	-	-	0
Radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi	-	28	-	13	28
Çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması	-	-	-	-	0
Dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek	-	-	2	2	2
Düşünme ve araştırma etkinlikleri	1	-	-	1	2
Duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme	1	-	-	10	10
Toplam Etkinik Sayısı	40	28	14	53	88

Tablo 6’da görüldüğü gibi, 7. Sınıf düzeyi ders kitabında belirlenen etkinlik türlerinden en çok radyo, tv gibi otantik (sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi şeklindeki etkinliklere yer verilmiştir. Toplam 28 adet etkinliğin tamamı dinlediğini anlama 13 tanesi ise dinlenen üzerine kısa notlar alma şeklinde düzenlenmiştir. Etkinliklerin 14 tanesi takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması) etkinlik türüne aittir. Görsel 6’daki etkinlikte, öğrenenlerden bir arkadaşını partiye davet etme üzerine bir diyalog gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Grup oluşturulması ve grup üyelerinin çeşitli roller üstlenmesinin beklendiği etkinlik, bu türde verilebilecek örneklerden bir tanesidir.

5

You want to invite your friends to your party. Work in groups of three. Read the role cards and make a dialogue.

Student A: Invite your friends.

Student B: Accept your friend’s invitation.

Student C: Refuse your friend’s invitation and give an excuse.

Would you like ...?
Why don't you ...?
Let's ...!

That's a good idea.
Thank you for inviting me.
That sounds great.

Thanks for asking but I'm ...
I'm sorry but I...
I'd love to but ...

Şekil 6. Takım olma bilincini kazandırma etkinliği örneği

Ders kitabında, herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama türünde 13, yönergeleri takip etme türünde ise 12 adet etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinlik türlerini duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme şeklindeki etkinlik türü takip etmiştir. Yedinci sınıf düzeyinde öğrenenlerin düşüncelerini yazı ile ifade etme becerilerini geliştirmek amacıyla toplamda 10 adet etkinliğin bu şekilde düzenlendiği görülmüştür. Öğrenenlerin diyalog üretmelerine yönelik hazırlanmış 6 adet etkinliğe yer verilmiştir. Bir düşüncenin canlandırılması (rol oynama, diyalog, benzetme, espri veya doğaçlama gibi tekniklerin kullanımı) etkinlik türüne ise toplamda 5 etkinlikte rastlanmıştır. Bu etkinliklerde genel olarak öğrenciden bir konudaki duygu veya düşüncelerini daha geniş cümlelerle sözel olarak ifade etmeleri beklenmiştir. Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme, olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama, konu ile ilgili tartışmaların yapılması, dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek ve düşünme ve araştırma şeklindeki etkinlik türlerinin tamamına 2 adet etkinlikte rastlanmıştır. Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi, probleme olası çözümler bulma ve son olarak çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması şeklinde hiçbir etkinliğe yer verilmemiştir. Tablo 7’de sekizinci sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin ilgili ölçütleri karşılama durumu belirtilmiştir.

Tablo 7.

8. sınıf düzeyi ders kitabı etkinliklerinin iletişimsel dil yaklaşımına hizmet etme durumu

İletişimsel Dil Yaklaşımı Etkinlikleri	Speaking	Listening	Reading	Writing	Toplam Etkinlik Sayısı
Olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme	-	-	4	-	4
Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama	-	-	10	-	10
Herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama	-	-	10	13	21
Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi	-	-	-	-	0
Yönergeleri takip etme	-	-	-	-	0
Takım olma bilincini kazandırma (jigsaw gibi tekniklerin uygulanması)	16	-	3	5	19
Konu ile ilgili tartışmaların yapılması	2	-	-	-	2
Bir düşüncenin canlandırılması (rol oynama, diyalog, benzetme, espri veya doğaçlama gibi tekniklerin kullanımı)	17	-	-	-	17
Diyalog üretme	5	-	-	2	7
Probleme olası çözümler bulma	-	-	-	-	0
Radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi	-	19	-	7	19
Çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması	-	-	1	1	2
Dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek	-	-	-	1	1
Düşünme ve araştırma etkinlikleri	-	-	-	1	1
Duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme	-	-	-	15	15
Toplam Etkinlik Sayısı	39	19	28	45	118

Tablo 7’de görüldüğü gibi, 8. Sınıf ders kitabında herhangi bir metin, diyalog, resim vb. üzerinde eksikleri tespit etme ve tamamlama türünde 21 adet etkinliğe rastlanmıştır. Bu etkinliklerde, genel olarak öğrenenlerden verilen kelimeler ile boşluğu tamamlama, soru cevap eşleştirmeleri, tablo, anket veya davetiyedeki eksikleri tamamlamaları beklenmiştir. Ders kitabındaki etkinliklerin 19 tanesi

takım olma bilincinin desteklendiği ve radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerini kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi şeklindeki etkinliklerdir. 17 adet etkinlik ise bir düşüncenin canlandırılması şeklinde düzenlenmiştir. Bu etkinliklerin tamamı öğrenenlerin tema ile ilgili olarak düşüncelerini paylaşması üzerinedir. Ders kitabında duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme etkinlik türüne ait 15 adet etkinlik belirlenmiştir. Bu etkinliklerde geliştirilmesi beklenen beceri ise yazmadır. Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama etkinlik türüne alt kademelere oranla daha fazla sayıda etkinlikte yer verildiği görülmüştür. Bu etkinlik türünde olduğu belirlenen 10 adet etkinliğin tamamı okuma becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Görsel 7'deki etkinlik, makarna yapımında takip edilmesi gereken işlemlerin sırasıyla neler olduğunun belirlenmesi üzerine bu etkinlik türünde verilebilecek örneklerden birisidir.

Activity 3
Number the steps of cooking pasta from 1 to 6 and share the process of pasta by using linkers (first, second, ...) in the classroom.

... Pour the sauce and serve it. ... Add half a packet of pasta.

... Drain it with a strainer. ... Cook it about ten minutes.

... Prepare some tomato sauce. ... Boil some water in a large pot.

Şekil 7. Olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama etkinliği örneği

Ders kitabında konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi amacıyla yönelik olarak öğrenenlerden diyalog üretmelerinin beklendiği 7 adet etkinlik belirlenmiştir. Etkinliklerin 4'ü olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme, 2'si konu ile ilgili tartışmaların yapılması, 2'si çeşitli ses kayıtlarının dinlenmesi ve öğrenende uyandırdığı duygunun sorulması, 1'er tanesi de dergi, kitap vb. yayınlardaki makale veya metinleri okumak ve cümlelerini yeniden düzenlemek ile düşünme ve araştırma etkinliklerine ait bulunmuştur. Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyeni anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi ile yönergeleri takip etme üzerine hiçbir etkinliğe rastlanmamıştır. Tüm kademelerde olduğu gibi probleme olası çözümler bulma etkinlik türüne bu sınıf düzeyindeki ders kitabında da yer verilmemiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

İlköğretim ders kitaplarında ağırlıklı olarak konuşma, dinleme veya her iki beceri türünün birlikte desteklendiği ve hedef dilin iletişim amacıyla kullanıldığı etkinliklere yer verildiği belirlenmiştir. Diyalog üretme, çeşitli yayınların dinlenmesi ve nispeten de bir düşüncenin canlandırılması türündeki etkinlikler, konuşma ve dinleme becerilerini desteklemek amaçlı ders kitaplarında yerini almıştır. Ders kitaplarında tüm sınıf düzeylerinde eşit sayıda okuma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliğe yer verilirken ilköğretim ikinci kademede becerisinin desteklendiği etkinlikler daha fazla sayıda olmuştur. İlköğretim ikinci kademeye beraber radyo, tv gibi otantik(sahici) dil materyallerinin kullanımı, yayınlarının dinlenmesi ve geçen kavramların not edilmesi şeklindeki etkinlikler daha çok yazma becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanmıştır. Yine ilköğretim ikinci kademeye beraber ders kitaplarında duygu ve düşüncelerini bir metin aracılığıyla ifade etme türündeki etkinliklere ilk kez yer verilmiştir. İletişimsel dil öğretiminden temel ilkelerinden birisi iletişimde farklı dil becerilerinin birleştirilmesi gerektiğidir (Richard and Rodgers, 2001). Becerileri ayrı ayrı ele almak dilin bütün olarak ele alınmasını, kullanılmasını ve işlevini engeller (Brumfit, 1976). Breen ve Candlin (1980) ise becerileri “görüşme, yorumlama ve ifade olarak” ayırarak bu şekilde anlama daha fazla odaklanılabileceğini, dilde bağlılığın ve akıcılığın artırılabilceğini savunmuştur. Özetle iletişimsel dil yaklaşımında, iletişimin yazılı veya sözlü olarak gerçekleşebileceği düşüncesinden hareketle beceriler bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda ders kitaplarında tercih edilen etkinliklerin iletişimsel dil

yaklaşımının önerdiği şekilde dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler olduğu söylenebilir. Bu açıdan ders kitaplarının etkili, gerçek yaşam durumlarında dili kullanmaya elverişli ve öğrenenlerin iletişimsel bağlamda dili kullanmalarına fırsat verici olduğu söylenebilir.

İlköğretim ikinci kademedeki ders kitaplarının takım veya ikili çalışmaları desteklediği araştırmadan elde edilen bir diğer sonuçtur. Brumfit'e (1976) göre de dilde akıcılığı sağlamak için sınıf ortamında samimi, küçük grupların oluşturulması yararlıdır. Dilin işlevsel kullanımını veya yapılar üzerine pratiğin yapılmasını teşvik etmek üzere grup veya ikili çalışmalar önerilir (Richard and Rodgers, 2001). Ders kitaplarındaki bu türden etkinliklerin iletişimsel dil yaklaşımına uygun olduğu söylenebilir. Tok (2010) tarafından "Spot On" isimli İngilizce ders kitabının etkililiğinin araştırıldığı çalışmada ise ders kitabının etkinliklerinin kısmen ikili veya grup çalışmalarına destek verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

İletişimsel dil yaklaşımında resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme, resimlerdeki olayların muhtemel sırası üzerine çalışma, resim veya haritalar üzerinde eksikleri tespit etme, öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyi anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi, yönergeleri takip etme, ipuçları üzerinden problem çözme veya ayrılıp birleşme (jigsaw) gibi etkinlikler "işlevsel aktiviteler", tartışma seansları, diyalog, rol oynama, benzetmeler, hicivler (espriler) veya doğaçlamalar ise "sosyal aktiviteler" olarak adlandırılmaktadır (Littlewood, 1981). Ders kitaplarındaki etkinlikler incelendiğinde, olayları, olguları veya resimleri karşılaştırıp benzerlik farklılıkları belirleme, olayları, olguları veya resimleri oluş sırasına göre sıralama ve yönergeleri takip etme türündeki işlevsel aktiviteler sistematik olmayan şekilde bazı sınıf düzeylerinde yer verildiği belirlenmiştir. Öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyi anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi türündeki işlevsel etkinlikler ise ders kitaplarında tercih edilmemiştir. Sosyal aktiviteler olarak ise ilköğretim son sınıf düzeylerindeki (6. 7. ve 8.) ders kitaplarında konu ile ilgili tartışma yapma etkinliğine yer verildiği görülmüştür. İşlevsel veya sosyal aktivitelerin tamamının iletişimsel etkinlik olduğu düşünüldüğünde ders kitaplarındaki etkinlik çeşitliliği, öğrenenlerin iletişim kurma becerilerine katkı sağlayabilir. Aynı zamanda öğrenenlerin motivasyonunu üst seviyede tutmaya ve dili eğlenerek öğrenmelerine de yardımcı olabilir. Kaya (2017), ikinci dil öğretiminde Türkiye'de yaygın olarak kullanılan ders kitaplarının içeriğini, kültürler arası iletişim yeterliliği öğelerinin ders kitaplarında yer alma durumu ve bu öğelerin ders kitaplarına nasıl dâhil edildiğini incelediği çalışmada, ders kitaplarının kültürler arası iletişim yeterliliği öğelerini içerisinde barındırdığı sonucuna ulaşmıştır. Çubukçu ve Atay (2017), bağlama uygun dilin uygun biçimde kullanımı olarak açıklanabilen edimsel yetinin ders kitaplarındaki yer alma durumunu inceledikleri çalışmalarında ise, İngilizce öğretimine yönelik kitapların Türkçe öğretimine yönelik kitaplara kıyasla edimsel yetinin gelişimi açısından daha zengin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ders kitaplarının dil bilimsel yapıların öğretimine ağırlık verdiği ve tam olarak iletişimsel dil yaklaşımının özelliklerini taşımadığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Karababa, Serbes and Şahin, 2010; Haznedar; 2009).

İlköğretim ikinci kademe ders kitaplarında düşünme ve araştırma etkinlikleri ile cümleleri yeniden düzenleme etkinliklerine ders kitaplarında yer verildiği belirlenmiştir. 8. Sınıf düzeyindeki ders kitaplarında ise sınırlı sayıda da olsa öğrenenlerin okuduğu metinler üzerinden duygularının sorulması veya kendi duygularını paylaştığı şiirler yazması şeklinde etkinliklere yer verildiği görülmüştür. Bu türden araştırma etkinlikleri, öğrenenlerin dil öğreniminde kendi sorumluluklarını aldığını ve böylece yaşam boyu öğrenmelerini gerçekleştirebildiklerini, ortaya ürün koyma şeklindeki etkinliklerin ise dilin üretici olarak kullanılabilmesini göstermektedir. Brown (2001) iletişimsel dil yaklaşımında yaşam boyu dil öğrenebilme yetisini kazandırabilmenin önemli olduğunu belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında, ders kitaplarındaki etkinlikler iletişimsel dil yaklaşımı bağlamında uyumludur.

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar ve yapılan tartışma neticesinde şu önerilerde bulunulabilir:

- Ders kitaplarındaki etkinliklerin iletişimsel dil yaklaşımının öngördüğü şekilde yabancı dil öğretiminin başladığı ilk sınıf düzeyi olan 2. sınıftan itibaren dört temel dil becerilerinin geliştirilebilmesine olanak tanıyacak şekilde düzenlenmesi yapılabilir.
- İlköğretim birinci kademedeki ders kitaplarında da öğrenciler arası işbirliğinin desteklendiği ve iletişim fırsatlarının artırılmasına yardımcı olduğu düşünülen takım olma bilincini destekleyici çalışmalara yer verilebilir.
- Öğrenenlerin iletişim kurma becerilerine katkı sağlaması anlamında öğrencinin başka bir öğrenciye görünmeyi anlatmaya çalışması, onu yönlendirmesi veya probleme olası

- çözümler bulma gibi iletişimsel etkinliklere ders kitaplarında daha fazla yer verilebilir.
- Öğrenenlerin ürün ortaya koymaları ve kendi öğrenmelerini gerçekleştirmeleri anlamında yararlı olduğu düşünülen öğrenenlerin duygu ve düşüncelerini paylaştığı etkinliklere ders kitaplarında daha fazla yer verilmesi düşünülebilir.
 - Öğrenenlerin üst düzey düşünme becerilerini destekleyici etkinliklere ders kitaplarında yer verilebilir.
 - Başka yayınevleri tarafından hazırlanan ders kitaplarındaki etkinlikler de incelenerek karşılaştırmalar yapılabilir.
 - Ders kitapları dışında öğretmenlerin kullanmış olduğu diğer materyallerin de iletişimsel dil yaklaşımına uygunluğunu değerlendiren çalışmalar planlanabilir.
 - Sınıf içinde öğrenme – öğretme sürecinde gerçekleştirilen etkinliklerin iletişimsel dil yaklaşımına uygunluğunu farklı veri kaynaklarına dayanarak belirleyen araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, A. & Coşkun, A. (2012). Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı: Türkiye ve Dünyada Neler Oluyor? *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 1-19.
- Berns, M. S. (1990). Contexts of competence: Social and cultural considerations in communicative language teaching. New York, NY: Plenum.
- Brown, H. D. (2001). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. New York: Pearson Education
- Breen, M., & Candlin, C. N. (1980). The essentials of a communicative curriculum in language teaching. *Applied Linguistics*, 1, 89-112.
- Brumfit, C. J. (1976). *Teaching Pupils How to Acquire Language: Some Comments on the Positions Implicit in the Preceding Two Articles*. ELT Documents (76/3).
- Bulut, B. (1993). İlköğretim 1. 2. 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 1-10.
- Cook, V. (2001). *Second language learning and language teaching*. Oxford University Press.
- Çubukçu, F. & Atay, S. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarının Edimsel Yeti Gelişimi Açısından Karşılaştırılması/A Comparison of Turkish and English Textbooks as a Foreign Language in Terms of Pragmatic Competence Development. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 8-20.
- Daoud, A. & Celce-Murcia, M. (1979). Selecting and evaluating a textbook. In M. Celce-Murcia and L. McIntosh (Eds.), *Teaching English as a second or foreign language* (pp. 302-307). Cambridge, MA: Newbury House Publishers.
- Demirel, Ö. (1987). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Usem Yayınları.
- Doğançay-Aktuna, S. & Kiziltepe, Z. (2005). English in Turkey. *World Englishes*, 24(2), 253-265.
- Ellis, R. (1997). The empirical evaluation of language teaching materials. *ELT Journal*, 51(1), 36-42.
- Haznedar, B. (2009). Remarks on Foreign Language Education Policies in Turkey: A Critical Evaluation of English Primary Textbooks. *1. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Konferansı'nda sunulmuş bildiri*. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale, 1-3 Mayıs, 2009.
- Hesse-Biber, S. N. & Leavy, P. (2011). *The practice of qualitative research*. Sage.
- Hymes, D. (1972). On communicative competence. In (LB Pride & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics*. Harthondsworth, Middlesex, England: Penguin Books.
- Karababa, Z. C., Serbes, I. & Sahin, A. F. (2010). Evaluation of the textbook breeze in terms of the a2 level criteria determined in the European language portfolio. *Research on Youth and Language*, 4(2), 251-263.
- Kaya, A. (2017). *Examining the integration of intercultural communicative competence in ESL/EFL textbooks*. Published MA Thesis. İstanbul: Bahçeşehir University, Department of English Language Teaching.
- Littlewood, W. (1981). *Communicative Language Teaching*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Mason, J. (2002). *Qualitative Researching*. Sage Publications.

- MEB (2018). İlköğretim İngilizce dersi (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Richards, J.C. & Rodgers, T.S. (2001): *Approaches and Methods in Language Teaching*, Cambridge University Press, New York.
- Sheldon, L. E. (1988). Evaluating ELT textbooks and materials. *ELT Journal*, 42(4), 237-246.
- Soğuksu, A. F. Y. (2013). Ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programındaki iletişimsel yaklaşımın sınıf içi uygulamalara yansımaları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tılfarlıoğlu, F. Y., & Arpacı, D. İngilizce ders kitabı "IMPULSE" hakkındaki öğrenci görüşlerinin iletişimsel yaklaşım bağlamında incelenmesi. *Electronic Journal of Education Sciences*, 3(6).
- Tok, H. (2010). TEFL textbook evaluation: From teachers' perspectives. *Educational Research and Reviews*, 5(9), 508.
- Ünsal, Y. & Güneş, B. (2003). İlköğretim 6. sınıf fen bilgisi ders kitabının fizik konuları yönünden incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 115-130.
- Widdowson, H.G. (1990). *Aspects Of Language Teaching*. New York: Oxford University Press.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods (applied social research methods)*. London and Singapore: Sage.